

DE ECONOMISCHE SCHADE VAN DE TWEDE LOCKDOWN
IS MINDER GROOT

‘Er schijnt een groot licht aan het einde van de tunnel’

Hoe erg wordt het deze keer? De tweede lockdown richt minder schade aan dan de eerste, maar blijft wel een zware dobber voor de verzwakte economie. Het goede nieuws van het vaccinfront kan de factuur beperken. “Het vaccin verlaagt aanzienlijk het risico dat ook 2021 een heel slecht economisch jaar wordt.” **DAAN KILLEMAES**

De fabrieken draaien, de vrachtwagens rijden en veel winkels blijven minstens virtueel open. Om de curve van het aantal coronabesmettingen en ziekenhuisopnames om te buigen, ging het land gedeeltelijk op slot, maar de economie ligt niet in een tijdelijke coma, zoals in het voorjaar. Een drastische aanpak is nochtans niet alleen de beste aanpak voor de volksgezondheid, maar ook voor de economie.

Leren van Nederland

Er bestaat zoïets als een slimme en een domme lockdown. Een slimme lockdown boekt bijna dezelfde resultaten in de strijd tegen het virus, maar tegen een veel lagere kostprijs. Het verschil in aanpak tussen België en Nederland in het

voorjaar spreekt boekdelen. Terwijl België de economie enkele weken bijna dichtgooide, hield Nederland de bedrijvigheid zo veel mogelijk intact. Het schade-rapport is navenant. In het tweede kwartaal kromp de Nederlandse economie met 9,4 procent tegenover dezelfde periode vorig jaar, terwijl de Belgische een klap van 14,5 procent incasseerde, leert een vergelijkend onderzoek van het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS durft de vergelijking tussen België en Nederland te maken omdat ze allebei kleine, open economieën met een grote dienstensector zijn. “Je zou kunnen zeggen dat de Nederlandse lockdown slimmer was. De analyse van het CBS wijst uit dat de Nederlandse aanpak minder economische schade veroorzaakte, terwijl de impact op de besmettingscurve ongeveer gelijk bleef”,

‘Onze productiebedrijven blijven draaien, maar als de winkels dicht zijn, drogen de bestellingen snel op’

FA QUIX, FEDUSTRIA

zegt Marieke Blom, de hoofddecenoom van ING Nederland. Nu hanteert België ook de slimme variant van een lockdown, om de tweede besmettingsgolf te lijf te gaan. Sociale contacten worden tot een minimum beperkt, maar de economische bedrijvigheid ligt

niet geheel aan de ketting. Niet-essentiële winkels – zoals meubelzaken of slaapcomfort- en keukenwinkels – ontsnapten evenwel niet aan de lockdown. Fa Quix, de topman van de sectorfederatie Fedustria, vindt de lockdown voor zijn sector allesbehalve slim: “De sluiting van de winkels was een brug te ver, zeker omdat we na de eerste lockdown flink geïnvesteerd hebben in veilig winkelen. In Nederland en Duitsland bleven de winkels wel open. De beperkte gezondheidswinst staat niet in verhouding tot de aanzienlijke economische schade. Onze productiebedrijven blijven draaien, maar als de winkels dicht zijn, drogen de

bestellingen snel op. De helft van de productie is bestemd voor de binnenlandse markt. De onlineverkoop compenseert het omzetverlies slechts in beperkte mate. In sommige segmenten is de toestand dramatisch. Heel wat bedrijven dreigen deze tweede golf niet te overleven.”

In juni schetste de Nationale Bank nog een economisch horrorscenario in het geval van een nieuwe besmettingsgolf in het najaar. De soep wordt gelukkig minder heet gegeten, dankzij het mildere karakter van de nieuwe lockdown. “Deze lockdown is minder schadelijk dan die in het voorjaar”, zegt William De Vijlder, de hoofd-

BOEKWINKEL
Anders dan tijdens de eerste lockdown, gaat nu niet de hele economie op slot.

econoom van BNP Paribas. “De maatregelen zijn minder streng, de bedrijven zijn beter voorbereid en de export zou moeten profiteren van het herstel in Azië. De Banque de France schat dat het Franse bruto binnenlands product (bbp) in november met 11 procent daalt in vergelijking met een normale maand. In april was er een daling van 31 procent.”

Voor België is dat vrij goed nieuws, omdat de lockdown hier iets minder strikt is dan die in Frankrijk. Nu zitten we grotendeels op het Nederlandse spoor. “De eerste lockdown legde op het dieptepunt 15 tot 20 procent van de Nederlandse economie stil. Nu is dat

RUIM 20.000 BEDRIJVEN IN GEVAAR

Het Belgische bedrijfsleven krijgt een mokerslag in 2020. Om de schade van de eerste en de tweede lockdown op te meten, peilde de financiële data-leverancier Trends Business Information (TBI) met een stresstest de financiële gezondheid van het Belgische bedrijfsleven. Die simuleert de crisis tot 20 november. Als de lockdown langer aanhoudt, of er komt een derde besmettingsgolf, dan kan de schade nog hoger oplopen.

De resultaten van de stresstest liegen er niet om. Bijna 80.000 bedrijven, bijna één op de vijf, kampen met een negatieve solvabiliteit. Hun schulden zijn groter dan hun balanstotaal. Dat zijn er ruim 10.000 meer dan na de eerste lockdown en ruim 20.000 meer dan voor de coronacrisis. "Die bedrijven zijn vergeven van de schulden. Ze zijn virtueel failliet", zegt Pascal Flisch, analist van

Trends Business Information. Daar stopt de ellende niet. De solvabiliteit van nog eens ruim 50.000 bedrijven (ongeveer 12%) draagt minder dan 15 procent. "Die drempel is niet toevallig gekozen. Zulke bedrijven zien het risico op een faillissement gevoelig stijgen. Ze zijn heel zwak en kunnen de doorstart van hun commerciële cyclus mogelijk niet financieren", zegt Pascal Flisch.

Bijna 40.000 bedrijven hebben nog een solvabiliteit tussen 15 en 25 procent. Ze overleven, maar hebben weinig tot geen buffer meer om een ernstige tegenslag op te vangen. "Als ze op die manier door de crisis komen, zullen ze de meubelen hebben gered", zegt Pascal Flisch.

Bij ongeveer 40 procent van de bedrijven gaan alarmbellen af. Er blijven 257.750 bedrijven (60%) over die tijdens de tweede

lockdown het statuut van gezond bedrijf behouden. Bedrijven met een eigen vermogen van minstens 25 procent van het balanstotaal worden als financieel gezond gezien, met een evenwichtige verdeling tussen het eigen vermogen en de schulden als financieringsbronnen. Voor de crisis telde België nog 276.600 financieel gezond bedrijven. Dat zijn er na negen maanden coronellende 18.600 minder. "Zij zijn de grootste slachtoffers van de crisis", zegt Pascal Flisch. Die gemiddelde Belgische cijfers verbergen regionale verschillen. In Vlaanderen is 63 procent van de ondernemingen financieel gezond, in Brussel en Wallonië is dat respectievelijk 54 en 56 procent. In Vlaanderen balanceert 15 procent van de bedrijven op de rand van het faillissement, tegenover 20 en 25 procent in Wallonië en Brussel.

1 **DOE-HET-ZELFZAAK**
"Het risico bestaat dat we blijven vastzitten in een jojo-economie."

60
PROCENT

van de Belgische bedrijven is financieel gezond. Bij 40 procent gaan alarmbellen af.

tussen 5 en 10 procent. De impact is duidelijk minder groot", zegt Marieke Blom.

Vaccin geeft perspectief

De grote onbekende is hoelang de lockdown duurt. William De Vijlder: "We hebben nog een lange weg af te leggen eer het aantal besmettingen laag genoeg is. De overheden zullen de fouten van het verleden niet herhalen en de maatregelen niet te snel versoepelen. Het risico bestaat dat we blijven vastzitten in een jojo-economie, waarin het herstel telkens gefnuikt wordt door een nieuwe besmettingsgolf. Een goed werkend vaccin kan dat donkere scenario van tafel vegen. "Het vaccin van Pfizer — en er zullen er nog volgen — verlaagt aanzienlijk het risico dat ook 2021 een heel slecht economisch jaar wordt", zegt William De Vijlder. "Dat maakt een wereld van verschil, omdat de economie kan anticiperen op betere tijden. Financieel gezonde bedrijven zullen sneller investeren. Het dalende risico op werkloosheid kan de bestedingen aanvuren. Het vertrouwen kan terugkeren. Er schijnt een groot licht aan het einde van de tunnel." "De cruciale vraag is wat er na de lockdown komt", zegt Marieke Blom. "Voor de economie is het vooral belangrijk dat er een structureel werkende aanpak komt, zodat de normale economische activiteit blijvend kan hervatten. Een combinatie van veel en snel testen, mensen aanzetten tot zelfisollement als ze positief zijn, het opsporen van contacten, de gerichte uitrol van een vaccin en een betere behandeling en meer behandelcapaciteit kunnen helpen. De economie heeft een helder perspectief nodig dat het virus onder controle raakt. Dat voorkomt dat bedrijven niet investeren door de ongewisse toekomst."

Bedrijven in overlevingsmodus

Intussen wordt deze tweede lockdown toch geen vlot verteerbare hap. De economie en het bedrijfsleven waren nog lang niet hersteld van de klap van het voorjaar. Het oplopende aantal besmettingen maakte in september een einde aan het zomerherstel, terwijl de bedrijven nog met een gemiddeld omzetverlies van 14 procent kampen. Ook in 2021 houden ze rekening met een gemiddeld omzetverlies van 11 procent. Die inschatting is gemaakt voor de nieuwe lockdown, maar ook voor het goede nieuws over een vaccin. De nieuwe lockdown zal slachtoffers maken. Volgens een stresstest van Trends Business Information worden dit jaar ruim 20.000 bedrijven richting het faillissement geduwd. Bijna één op de vijf ondernemingen kampt met een negatieve solvabiliteit (zie kader *Ruim 20.000 bedrijven in gevaar*).

Een enquête bij het bedrijfsleven, in oktober uitgevoerd door de Economic Risk Management Group, leverde gelijkaardige dramatische conclusies op. In oktober achtte 8 procent van de bedrijven de kans op een faillissement groot. 5 procent dacht dat een nieuwe lockdown hen over de afgrond zou duwen. De helft van de bedrijven is voor hun overleven rechtstreeks afhankelijk van de steunmaatregelen van de overheid. Voor bedrijven die moesten sluiten, wordt het moratorium op faillissementen verlengd tot eind januari, ook al is dat voor heel wat bedrijven maar uitstel van executie.

Zombificatie of creatieve destructie

Maar hoelang en op welke manier moet de overheid de redder in nood blijven spelen? “Het zou

voor de overheden *pound foolish and penny wise* zijn de economie te weinig te ondersteunen”, tweette Olivier Blanchard, voormalig hoofdeconoom van het IMT. “Tijdens de eerste lockdown hielden noodleningen en het uitstel van betalingen veel bedrijven overeind. Dezelfde aanpak kan leiden tot een te hoge schuldenlast in het bedrijfsleven en veel faillissementen. Bedrijven zouden dus meer directe overheidssteun moeten krijgen, maar dat kost de overheid veel meer. De oplopende schuldenlast van de overheden vormt echter geen probleem, omdat de rentevoeten laag blijven, onder meer dankzij het beleid van de Europese Centrale Bank. Hopelijk

↑ GESLOTEN WEGENS CORONA
“De sluiting van de winkels was een brug te ver. In sommige segmenten is de toestand dramatisch.”

“Deze lockdown is minder schadelijk dan die in het voorjaar. De maatregelen zijn minder streng, de bedrijven zijn beter voorbereid en de export zou moeten profiteren van het herstel in Azië”

WILLIAM DE VIJLDER, BNP PARIBAS

hebben de overheden stalen zenuwen.”

Het zal tijd vergen om de economische impact van covid-19 af te schudden. De Bank voor Internationale Betalingen vindt er geen doekjes om: de gevolgen zullen nog jarenlang voelbaar zijn. Als de contactberoepen de volgende drie jaar geplaagd blijven door beperkende maatregelen, kan de bedrijvigheid 10 tot 20 procent onder het precoronaniveau blijven. Europa, de Verenigde Staten en Japan krijgen een 98 procenteconomie. Tot na 2023, en misschien zelfs permanent, blijft er een kloof met het groeitraject van voor de coronapandemie ter waarde van 2 procent van het bbp.

Het heeft daarom weinig zin bedrijven te steunen die geen gezond businessplan hebben voor de economie post corona. Er dreigt een zombificatie van de economie, als de overheid bedrijven zonder toekomst overeind houdt. Die bedrijven houden mensen en kapitaal gevangen die veel beter zouden renderen in de gezonde bedrijven. De regering wacht de delicate evenwichtsoefening om een noodzakelijke portie creatieve destructie toe te laten, zonder gezond weefsel kapot te laten gaan. **Ⓢ**